

Gaál Zoltán

Lehettem volna bármi más

Szüleim intelmekkel nem nyaggattak
Sohasem bántak velem úgy
mintha fejemre estem volna
Hitték hogy használom eszem
s előbb-utóbb zöld ágra vergődöm valahogy

Tápláltak öltöztettek
mindenképpen gondom viselték
Mikor eljött az ideje
beíratk a közeli elemibe
majd a jó hírű piarista iskolába
azt remélve hogy nívós oktatást kapok

Olvasni korán megtanultam
Anyám aki falta a könyveket
alkalmas olvasnivalót szerzett nekem
Apám a született muzsikus
hegedűt nyomott kezembe
kiváló tanárra talált
és ösztönzött hogy gyakoroljak

A második világháború alatt és után
szegényes körülmények között éltünk
de éhezésre sor nem került
mindig megvolt a mindennapi kenyér

Mikor nagybeteg anyám
hosszas szenvedés után elhagyott
épp betöltöttem a tizennégyet

Egy évvel később önszántamból
nekivágtam a nagyvilágnak
Azóta a magam ura vagyok

Szüleim nem szavakkal hatottak rám
Megszerettették velem azt
amit ők szerettek
s felkeltették érdeklődésemet az iránt
ami őket leginkább érdekelt
Tanácsokat nem osztogattak
nem beszéltek rá semmire

nem beszéltek le semmiről
 tájékozódásom nem gátolták
 nem akadályozták fejlődésem
 Ennek köszönhetően
 már gyermekként
 megszoktam az önálló gondolkodást

Abban hogy költő s zeneszerző lettem
 érdemük elvitathatatlan
 de a végső döntés az enyém volt
 lehettem volna bármi más

Kaphattam volna ennél jobb nevelést
 ennél hatásabb támogatást?

Aligha

Smula, Svédország, 2020. május

Cserna Csaba

Pénz a zongorában

„Quod licet Iovi, non licet bovi”

(Amit szabad Jupiternek, nem szabad az ökörnek)

Amióta az eszemet tudom, otthon mindig szólások és szállóigék repkedtek a levegőben.

Maradj a fenekeden!, mostál fogat?, egyél rendesen!, hátrakötöm a sarkad, megmostad a kezed?, ne vigyorogj, mint a fakutya! – ezek voltak édesanyám visszatérő szabványos szentenciái.

Kisfiam, amikor annyi idős voltam, mint te, nem a Balatonon nyaraltam, hanem apám mellett az eke szarvát fogtam – ez jogász édesapám nemszeretem erkölcsi alapelve volt.

Eleven, nyughatatlan, *gyönyörűséges mákvirág* voltam, sokszor

elvettem a sulykot, de jelenlétükben ritkán léptem át a határt. Ha az istráng nem volt rajtam, megindult a fantáziám és cselekedtem. Apám nagyon szerette a boros teát. Otthon tejivás közben sóvárogva néztem a tiltott gyümölcsöt. Egyszer kivizsgáláson voltam a kórházban, és reggel, amikor a nővérke hozta a tejesbögrét, eltoltam magamtól, és azt mondtam, *hogy én bojos teját kéjek.*

Nagyon szerettek, mindent megtettek értem, de kordában tartottak és vasmarokkal fogtak.

Pedagógus anyámmal és kolléganőjével mentünk az enyingi fűtcán.

Mivel komolyan vettem a betűvetést, dicsekedni akartam a barátnő tanárnőnek, szótagolva kezdtem olvasni a falra írt szöveget: Pi-i.

– Na! – fejezte be a szót szülőanyám, majd hozzátette: *Nem kell mindent elolvasni a házfalról, kisfiam!*

Amikor az étteremhez értünk, a cégér szövegét silabizálva kitört belőlem: *Punci Gyula és népi zenekara muzsikál.*

Ezután gyorsan elbúcsúztunk a kolléganőjétől.

Az első négy osztályban engem is ő tanított. Nagy volt a mellényem, a tanító néni az édesanyám! Osztálytársaim azóta is mesélik, hogy egyik óráján már nem bírt velem, és csak annyit mondott: *Gyere csak ki a folyósóra!* Két hatalmas pofonja ráégett az arcomra, úgy mentem vissza az osztályba. Ha akkor tudtam volna, megemlítem, hogy egy ilyen akció sorsfordító hatással lehet egy gyerek életére, és rongálja két egyenrangú egyén személyes kapcsolatát. Azóta nagyon megváltozott a világ, már divatba jött, hogy a diák, sőt a szülő részéről elcsattanó, a Makarenkó által is alkalmazott, de elítélt pofonnak a tanár az áldozata.

Gyűlöltem a rövidnadrágot, pláne, ha kilátszott az alsónadrágom. Hosszabb a péntek, mint a szombat! – csúfoltak a lányok. Dühömben csak annyit mondtam, hogy hosszú haj, rövid ész.

Már hétéves koromban érdeklődtem a térgeometria iránt, és megfogtam az egyik fiatal napközis tanítónő fenekét. Szép kis kalamajka lett belőle. A későbbi években szünni nem akaró, bennem kellemes érzést keltő mozdulatom akkor a tantestület té-

mája lett: *Murci, képzeld, mit csinált a fiad a napköziben!* – szóltak édesanyám kolléganői. Otthon szigorú figyelmeltetésben részesültem, ahogy édesapám is: *Sándor, látod, miket csinálsz, a fiad meg utánozza!*

Édesapámat megkérdeztem: *Neked miért szabad ilyet csinálni a mamával, azért, mert papírod van róla? Nem, kisfiam, quod licet Iovi, non licet bovi;* és még hozzátette: *tanulj tinó, ökör lesz belőled!*

Érdekes, hogy Marika és Panni osztálytársnőim esetében, akikkel szemben gyengéd érzelmeket tápláltam, ez a fajta közeledés nem jött szóba.

Anatómiai ismereteimet egy váratlan látogatás gazdagította. Csengettek, ajtót nyitottam, egy fiatal cigány asszony karján a gyerekekkel rögtön felhúzza a nyakába a szoknyáját, és ennyit mondott: *Fiatalúr, cserébe adna egy szelet kenyeret?* Gyorsan bementem a konyhába, lekanyarítottam egy vastag szeletet, odaadtam, hálálkodva elment, én döbbenten becsuktam az ajtót. Ebben a pillanatban kiszólt édesanyám a szobából: *Ki volt az? Á, csak az ószeres – hablatyoltam.*

Jártam külön-zongoraórára, a metronóm kötöttségét nem kedveltem. A zeneiskolai évfáron kaptam May tanító nénitől egy zsebsakkot. Szüleimmel őszintébb volt, azt mondta nekik, hogy Csabikánál próbálkozzanak inkább a nyelvekkel. Pedagógus férje az egyik évfároi beszédében sorolta a világhírű zeneszerzőket: MOZART, BEETHOVEN, CHOPIN – így, fonetikusán. Őseim szerint így tiltakozott a népi demokrácia kontraszelektív vezetői kiválasztása ellen.

Jó tanuló voltam, a bizonyítványosztás után apám mindig azt mondta: *Fiam, a mérnök úr kivágta a re-*

zet! Csak a villamosmérnöki diploma megszerzése után értettem meg, hogy miért mondta.

A színház iránti érdeklődésem is ekkor indult. Török Bálint egykori földvára mellett vitt az utam, amikor megállt egy autó, és a mosolygós házaspár a kultúrház iránt érdeklődött. *Ha elvisznek, szívesen megmutatom, arra lakom* – válaszoltam, mert még soha nem ültem autóban. Záray Márta és Vámosi János megköszönték, és meghívtak az esti dalestre. Otthon nehezen engedtek el. Utána bementem Záray öltözőjébe, megpuszilt és adott magukról egy autogramos fényképet.

Mivel rettenetesen rossz evő voltam, keveset és válogatósan táplálkoztam. *Az Egyél egy kis szalonnát, abból ragad a vesére* vagy a *Hús vérré válik benned* mondatokat a gyomromból utáltam. Olyan elvetemült voltam, hogy amikor egyedül ebédeltem kelkáposzta-főzeléket feltéttel, a főzeléket a nagy legyezőpálma földjébe temettem, a feltétet meg a számba. Édesanyám szeretett minket gasztronómiai újdonságokkal meglepni, ilyenkor mindig azt kérdeztem: *Édesanyám, szeretem én ezt?*

A testi fenytést anyám otthon édesapámra bízta, akinek viszont egy pillantása is elég volt, hogy helyre tegyem magam. Neveléssel is foglalkozó mamám egyszer kétségbeesésében azt találta ki, hogy elvisz két hétre cseregyereknek nagy szegénységben élő osztálytársamékhoz, hogy megtanuljak enni. Becsomagoltuk a ruhámat, elindultunk Szekeresékhez. Egy nagy szoba volt a lakás, tele ágyakkal, hét gyermekük hancúrozott, kiabált, veszekedett. Körülnéztem, nyeltem a krokodilkönnyeimet, majd azt mond-

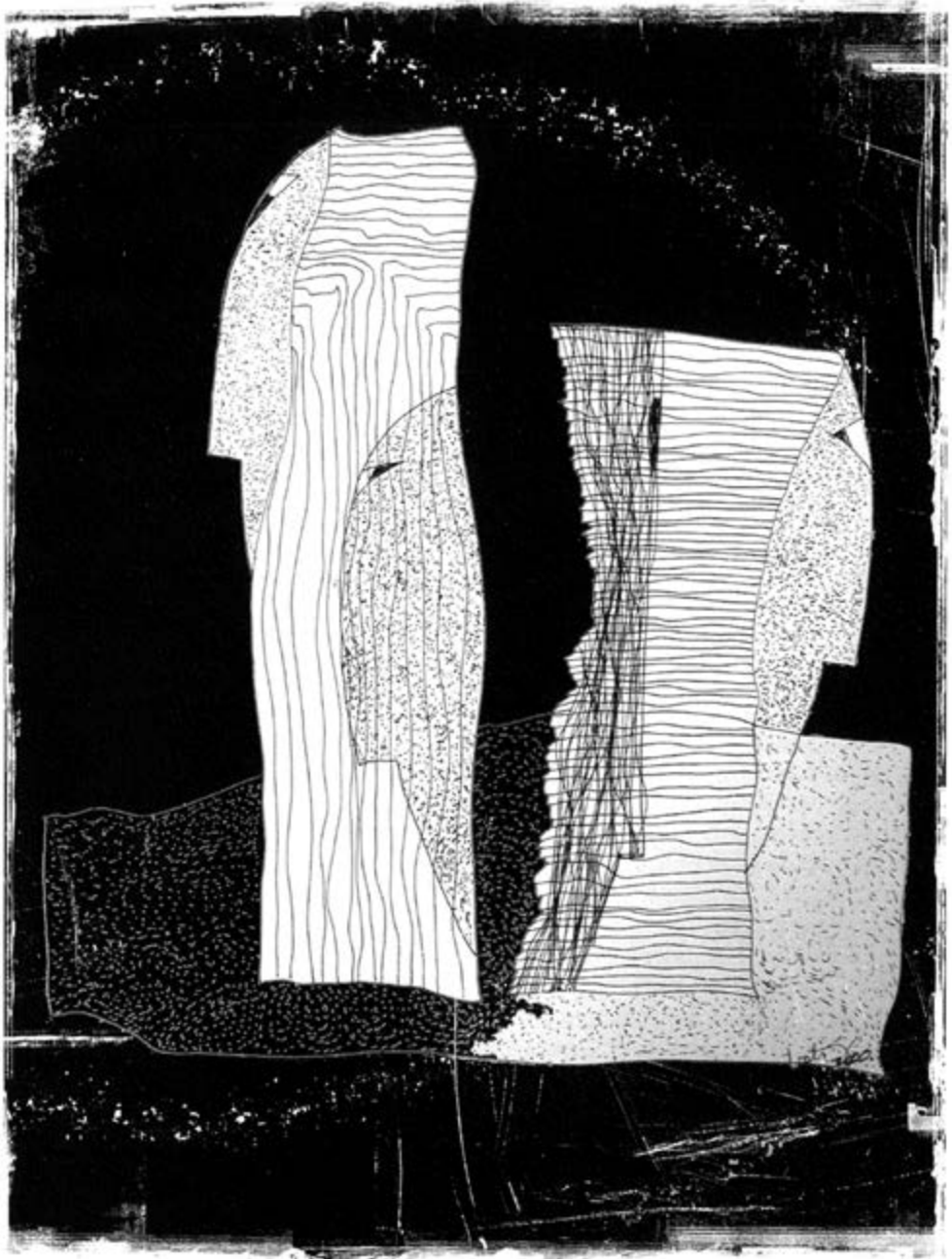
tam, hogy *menjünk haza, édesanyám, ígérem, hogy jó evő leszek.*

Pedig – menyé szerint is – felülmúlhatatlan háziasszony volt. Lakodalmi bőségű és választékú ételei voltak. Egyszer aransárga fácánlevessel várt bennünket. A levest külön tányéron, zöldségekkel mellékelve, tormával és mustárral tálalta. Kérdeztem tőle: *Hol lótted a fácánt édesanyám? Biztos a kertek felől jött, válaszolta, feljött az első emeletre a lépcsőn, kinyitottam az ajtót és elkaptam a nyakát.*

Évente egyszer, Sándor-napkor kedvemre való volt az ellátás. Igaz, megdolgoztam érte, órákig kavartam a vajas dolgokat, vertem fel a tejszínhabot. A járási székhely notabilitásai jöttek vendégségbe. Legalább tízféle szendvics, tortaköltemények, édes és sós sütemények garmadája és a házigazda saját termésű szürkebarátja lett kínálva. A tálalásban és a vendégek elmenetele után a leszedésben is kivettem a részem, nem feledkezve meg a minőségellenőrzés és az ételmareadék minimalizálásának fontosságáról. A jó hangulatról, közös éneklésről édesanyám gondoskodott, felnyitotta az F. Robert Reinhold páncéltőkés bécsi zongoránk tetejét, és maga kísérte gyönyörű énekét. A zongoránk egyszer – praktikus okból – említésre került a postai adatátviteli folyamatban, ugyanis édesanyám megbeszélte a KERA-VILL-ban dolgozó csókosával, ha jön Munkácsy televízió, értesítsenek bennünket. Édesapám táviratváltása az iskolai nyaraltatáson lévő anyámmal:

- Van Munkácsy.
- Vedd meg!
- Hol a pénz?
- Pénz a zongorában.

Budapest, Frankfurt, 2020. május

...ÉS FORMÁK 15. (FF LX.)